

Promoció per a l'envelliment actiu a Gràcia 2017-2020

MESURA DE GOVERN

Octubre 2017

ÍNDEX

1. Presentació

- Evolució del concepte de l'envelliment
- Les persones Grans del Districte de Gràcia

2. Missió, visió i valors fonamentals

- 2.1. La necessitat de canvi en la percepció del concepte de vellesa
- 2.2. L'aposta per una visió transversal
- 2.3. La intergeneracionalitat com a reconeixement del capital humà i el seu retorn social
- 2.4. Territorialitat com element clau en quant a identitat, garanties de prevenció i atenció i establiment de relacions personals
- 2.5. Interculturalitat com a reconeixement a la diversitat
- 2.6. Suport a situacions de vulnerabilitat social

3. Eixos estratègics i desplegament de les accions

- 3.1. Enfortiment en la gestió dels espais i Casals de la Gent Gran.
- 3.2. Projecte Territorial:
 - 3.2.1. Construcció social, plural i diversa del procés d'envelliment
 - 3.2.2. Accions vinculades a la Promoció de la qualitat de vida
 - 3.2.3. Accions intergeneracionals vinculades al foment del capital humà i el seu retorn social
 - 3.2.4. Accions vinculades al suport a situacions de vulnerabilitat social
 - 3.2.5. Accions vinculades al territori: promoció de la participació de les persones grans en l'acció comunitària

4. Grup Motor

5. Pressupost

1. Presentació

L'envelliment de la població a nivell global és una realitat, especialment en aquells països on el creixement econòmic i les condicions sòcio-sanitàries han tingut una rellevància clau al llarg del segle XX.

D'aquesta forma, en el darrers anys, a la ciutat de Barcelona l'esperança de vida ha crescut 11,8 anys, més de 2,3 anys per dècada; projecció que anirà augmentant de manera que es preveu que l'any 2050 l'esperança de vida dels homes es situarà per sobre dels 85 anys i la de les dones per sobre dels 90.

L'envelliment de la població fa necessària la contextualització de polítiques socials, no només pel que fa a la revisió dels seus paradigmes metodològics i estratègics, sinó també, i molt especialment, pel que fa a una nova conceptualització del que anomenem gent gran. Sota el paraigües de "Persones Grans" podem agrupar més de 30 anys del nostre cicle vital i, per tant, hem de tenir la capacitat d'establir una política municipal que tingui en compte el reconeixement de la diversitat pel que fa a les necessitats, interessos i motivacions personals, culturals i socials d'aquest col·lectiu.

Ser gran és una identitat social i cultural que necessita una mirada global i una interrelació total amb les altres polítiques sectorials. Des del moment del naixement ja s'inicia el procés d'envelliment i, per tant, és responsabilitat de tots aprendre a envellir amb qualitat, dignament i amb una visió d'oportunitat i apoderament de la persona. D'aquesta forma, les nostres accions han d'anar dirigides a la població en general, als territoris i, en definitiva, al nostre context sòcio-cultural.

A la ciutat de Barcelona la població major de 65 anys representa el 21,5 % de la seva totalitat¹. Al Districte de Gràcia la població major de 65 anys representa el 21,9 % dels seus habitants, valor similar al conjunt de la ciutat. L'esperança de vida és de 83,7 anys, essent de 85,5 en les dones i 79,6 en els homes. Els barris que tenen una major concentració de persones grans són en primer lloc, La Salut (24,8%) seguit del Camp d'en Grassot i Gràcia Nova (23,7%) i després Vallcarca i Els Penitents (23,2%). Els segueixen, amb una diferència poc significativa, El Coll (20,5%) i La Vila de Gràcia (19,5%).

La gent gran major de 65 anys que viu sola al Districte de Gràcia és en percentatges segons els barris la següent: La Vila de Gràcia 30,6%, Camp d'en Grassot i Gràcia Nova 26'2%, Vallcarca i Els Penitents 25'3%, La Salut 24,9% i per últim El Coll amb un 24,5%.

És en la franja d'edat de més de 75 anys quan s'incrementa notablement, entre un 5 i un 7% segons els barris, aquesta convivència en solitari, moment del cicle vital on més freqüentment es presenten situacions de dependència que requereixen l'activació de recursos socioassistencials i projectes territorialitzats de detecció i prevenció. Essent el nombre de dones que viuen soles de com a mínim el doble en tots els barris del districte i

¹ Estadística de la Població de Barcelona. Lectura del Padró Municipal d'Habitants 1/01/2017. Departament d' estadística. Ajuntament de Barcelona

allà on més s'aguditza aquesta diferència és el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova on el nombre de dones que viuen soles supera en un 62% al dels homes².

2. Missió, visió i valors fonamentals

Amb aquesta mesura de govern, el Districte de Gràcia es planteja el desplegament d'estratègies pro-actives que facilitin la promoció de la participació de les persones grans en el seu projecte de vida, com a ciutadans actius en les polítiques locals i, alhora, la promoció i suport als projectes i serveis de prevenció i atenció social necessaris en situacions de vulnerabilitat social i/o dependència.

En aquest sentit, el projecte de **Promoció per a l'envelliment actiu a Gràcia** té com a finalitat la participació i promoció social de les persones grans, mentre que des de La Xarxa de Serveis Socials i Sanitària s'intervé en els àmbits econòmic, sociosanitari i residencial. Per tant, caldrà avançar en el treball en xarxa des de totes les vessants amb la finalitat de garantir una intervenció integral que tingui en compte tant els diferents àmbits de la vida quotidiana de la persona, com la seva pluralitat cultural, ideològica, funcional i de gènere.

Aquesta **mesura de govern està basada en els valors** que es detallen a continuació.

2.1. La necessitat de canvi en la percepció del concepte de vellesa.

La fonamentació del canvi d'etapa vital d'adult a gent gran està explícitament relacionada amb el pas del mercat laboral a l'etapa de la jubilació. En aquest sentit, tant les incerteses actuals vers la jubilació (prejubilacions, aturats de més de 55 anys...), com el valor social de l'etapa productiva, les contínues transformacions familiars i la diversitat de trajectòries vitals porten a la necessitat de trencar amb estereotips i establir accions identificables amb la globalitat dels interessos i necessitats de les persones grans.

2.2. L'aposta per una visió transversal.

El projecte per a la promoció de l'envelliment actiu del Districte de Gràcia incorpora una mirada transversal a tots els àmbits de la política de proximitat, considerant les implicacions que les polítiques educatives i formatives, de mobilitat, d'urbanisme i habitatge, culturals, de participació i de protecció social tenen en la gent gran, ja sigui mitjançant la construcció d'oportunitats o de participació, o a través de l'atenció a situacions de vulnerabilitat social. D'aquesta manera el Programa de Gent Gran ha de donar coherència a les mesures del PAD i a les línies i criteris específics des de l'àmbit sectorial i territorial de districte i de ciutat.

En tot cas, encara des d'aquesta globalitat, hem de ser conscients que també es fa necessari identificar aquelles especificitats pròpies de les persones grans en quant a la creació, manteniment i consolidació de recursos. En aquest sentit, el Districte de Gràcia sent la necessitat de continuar generant sinèrgies de treball amb el Departament de Promoció de la Gent Gran per tal de garantir una visió de coherència i complicitat entre tots els districtes de la ciutat.

² Web Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona consultat el 10/10/2017.

2.3. La intergeneracionalitat com a reconeixement del capital humà i el seu retorn social.

Els projectes intergeneracionals tenen com a objectiu la relació entre persones que estan en diferents moments del seu procés vital, possibilitant el poder compartir històries, aprenentatges de vida i la implicació en el disseny de noves activitats basades en posició d'equilibri, igualtat i reconeixement mutu.

A més a més, la naturalesa del vincle generacional és una font de riquesa atès que pot donar resposta a situacions de vulnerabilitat i això es converteix en un bon escenari per facilitar l'ajuda mútua.

2.4. Territorialitat com a element clau pel que fa a identitat, garanties de prevenció i atenció i establiment de relacions personals.

L'espai urbà que entenem com a barri configura el principal entorn de vida comunitària, especialment per a les persones grans, donat que és en aquets context en el que es donen el major nombre de relacions personals.

El barri, com a sistema, ha de garantir les funcions de nutrició, de cura, de seguretat i de transmissió de valors socio-culturals, generant identitat ciutadana, sentit de comunitat i convivència. Per tant, la territorialització és un criteri bàsic per garantir la coherència i la utilitat de les actuacions des d'una vessant comunitària i de treball col·laboratiu entre els diferents serveis implicats en la convivència i la construcció d'una ciutat amigable amb i per a les persones grans.

2.5. Interculturalitat com a reconeixement a la diversitat.

Creant i impulsant espais per fomentar el diàleg i les relacions culturals, ja que que la diversitat és una font de riquesa, així com la promoció de la participació en els òrgans i espais de participació formals i informals del Districte de persones de diversos orígens i contextos culturals.

2.6. Suport a situacions de vulnerabilitat social.

La perspectiva teòrica del cicle de vida requereix posar l'accent en l'edat com un eix de desigualtat social; la pèrdua d'autonomia, la solitud, les incerteses en la seguretat econòmica i el canvi de rol en les estructures familiars extenses fan necessari una mirada especial per part de totes les administracions vers aquest col·lectiu.

El reconeixement de la seva diversitat requereix el foment de l'equitat, considerant de forma especial, la perspectiva de gènere i d'orientació sexual en les situacions de vulnerabilitat de la gent gran.

La vulnerabilitat social pot provocar situacions d'exclusió social que fan necessari un abordatge des de la prevenció, l'atenció i la promoció social. El treball en xarxa es converteix, no tan sols en una eina d'intervenció, sinó també, en un dels paradigmes claus en el disseny de les nostres accions.

3. Eixos estratègics i desplegament de les accions

A partir d'aquestes premisses articulem el projecte de Promoció per a l'envelliment actiu del Districte de Gràcia en dos àmbits d'intervenció:

3.1. Enfortiment en la gestió dels Espais i Casals de la Gent Gran:

1. Reforç del Pla de Millora de l'Espai de la Gent Gran La Violeta; increment d'hores dels seus professionals.
2. Contractació del Referent de Coordinador del Programa de Gent Gran del Districte.
3. Reforç del Pla de Millora de l'Espai de la Gent Gran del Coll; increment d'hores professionals.
4. Arranjament del Casal de la Gent Gran Montmany.
5. Arranjament del Casal de la gent Gran Penitents.
6. Creació d'un nou Casal de la Gent Gran al barri de la Salut; Espai Quiró.
7. Realització de "L'acord del voluntariat per a la Gent Gran" a l'Espai de la Gent Gran La Violeta i a l'Espai de la Gent Gran del Coll.
8. Alumne de formació dual de la branca d'Animació Sociocultural de l'IES Ferran Tallada.

3.2. Projecte Territorial que articuli, potenciï i acompanyi totes les accions públiques, privades i socials vinculades al col·lectiu de les persones grans del Districte de Gràcia, articulat amb els següents eixos estratègics:

3.2.1. Accions vinculades a la construcció social, plural i diversa del procés d'envelliment.

1. Elaboració i difusió del **Mapa de les diferents accions** en matèria de Gent Gran del Districte de Gràcia.
2. Elaboració i execució del projecte "**Gent Gran som tots**", amb l'organització d'una Jornada Intercultural conjuntament amb el projecte "El món a la meva escola, les entitats d'interculturalitat, els espais de la Gent Gran, altres serveis municipals i la col·laboració del Programa BCN Interculturalitat:.
3. Impuls del projecte "**Soc gran i què?**" de la regidoria d'Infància, Joventut i Gent Gran de l'Ajuntament de Barcelona: és una iniciativa de sensibilització ciutadana per qüestionar i desmuntar els estereotips i prejudicis que, per raó d'edat, sovint pateixen les persones grans, i per reivindicar així en primera persona el seu dret a la diferència i a la igualtat, lluitant contra les discriminacions.

4. Realització de **tallers de gènere als diferents equipaments municipals**, donant especial èmfasi a la formació de les Juntes Directives per tal de fer visible els estereotips de gènere i conscienciar sobre la capacitat dels homes i les dones per canviar els rols de gènere.
5. **Sensibilització i visualització de les persones grans LGTBI** impulsant xerrades sobre diversitats sexuals

3.2.2. Accions vinculades a la promoció de la qualitat de vida

1. Impuls del **programa “Activa’t als Parcs”** al Parc de la Creueta del Coll de l’Institut Barcelona Esports; programa d’exercici físic i de salut que es practica a l’aire lliure, en concret a diferents parcs i jardins de Barcelona, i que vol incentivar l’exercici físic per fer salut, mantenint una vida activa a nivell psicològic i social, trobar-se en millors condicions, i disminuir el risc de malalties, mentre es gaudeix dels espais verds de la ciutat.
2. Consolidació de **“l’Escola la salut”** als barris del Coll-Vallcarca i els Penitents., projecte impulsat per la Comissió de Salut Comunitària del Coll, Vallcarca i els Penitents en el marc de la Taula Comunitària del Coll
3. Consolidació dels diferents projectes **d’impuls al comerç de proximitat del Districte** per tal de facilitar la vida diària de les persones grans i enfortir relacions afectives i de suport en el seu propi entorn.
4. Col·laboració amb **l’escola Lexia per a la dinamització del Circuit de Gimnàstica de la Gent Gran al Parc de la Creueta del Coll**, reconeixent aquesta acció com un espai d’aprenentatge pels alumnes d’aquesta escola, alhora que es reforcen vincles intergeneracionals.
5. Difusió de la **Guia d’Activitats Saludables dels barris El Coll i Vallcarca i Els Penitents**, document elaborat a la comissió de salut comunitària del Coll, Vallcarca i el Penitents
6. Implantació de **l’Aula Universitària de la Gent Gran del Districte de Gràcia** amb la creació d’una entitat gestora.
7. Realització del projecte **“Espais de trobada per a Grans Dones”** a tots els barris del Districte, en el marc dels pressupostos participatius del Districte. És un cicle de vuit activitats participatives, lúdiques, creatives, de reflexió i intercanvi que combina diferents eines (expressives, audiovisuals, plàstiques i terapèutiques) amb perspectiva de gènere.

3.2.3 Accions intergeneracionals vinculades al foment del capital humà i el seu retorn social.

1. Elaboració i execució del Projecte **“Contes d’Ara”** amb les escoles bressol i espais de criança del Districte, i amb la col·laboració del Centre de Recursos Pedagògics del Districte: té com a objectiu reinterpretar els contes tradicionals adaptant-los a la nova realitat i treballant amb ells mites i prejudicis amagats al llarg de diverses generacions

2. Projecte **“Univers d’històries”** amb l’escola ACIDH i l’escola Patronat Domènech, espai d’intercanvi de vivències personals entre persones grans i adolescents
3. Identificar persones concretes, amb coneixement específic útil, i representants de les principals activitats culturals industrials del districte i incorporar-les a **l’Ateneu de Fabricació com a mentores de projectes**.
4. Desenvolupament del projecte **“Històries familiars”** en el marc del futur Ateneu de Fabricació, facilitant espais on les generacions que han desenvolupat la seva vida professional al Districte puguin compartir la seva experiència vital vehiculada a través de la seva feina.
5. Participació dels joves dels diferents IES del Districte en el **Dia Internacional de la Gent Gran** realitzant una oferta de temes que facilitin la reflexió conjunta sobre l’actual context mundial.
6. Participació de diferents escoles en les activitats de la **Setmana de la Gent Gran**, concretament a l’activitat de teixint Gràcia, on la persona gran assumeix el rol d’expert en la creació de productes artesans.
7. Constitució d’ espais de coordinació entre les biblioteques municipals i els casals i espais de la Gent Gran.

3.2.4 Accions vinculades al suport a situacions de vulnerabilitat social

1. **Suport a la implantació del Projecte Radars** als barris de El Coll i Vallcarca i els Penitents.
2. **Vinculació dels Radars Comercial a les campanyes de comerç** de proximitat al barri del Coll.
3. Creació d’un **nou menjador “Àpats en companyia”** a l’equipament de la Quiró.
4. Execució del **Projecte “No estem sols”** a l’Espai de la Gent Gran La Violeta, facilitant l’accés a als equipaments de persones amb problemes de salut i/ aïllament social.
5. Realització del Programa Municipal **“El bon tracte a les persones grans”**. Cicle de conferències i altres activitats per tal que les persones grans coneguin els seus drets i els recursos legals de què disposen per poder estar protegits.
6. Consolidació del projecte **“Nadal per a tothom”** als barris de La Salut, El Coll i Vallcarca i Els Penitents, projecte per a la sensibilització de la situació d’aïllament social de persones del territori amb persones voluntàries de l’Escola Virolai, l’Escola Kotska, Agrupament Escolta Roland Philipps, Associació de Gent Gran Pau Casals, Casal Cardener, Casal La Miranda i de l’Espai Quiró.
7. Xerrades de l’entitat **“Amics de la Llar”** als diferents equipaments i serveis de la Gent Gran, Educació i Joves, entitat que vénen a estudiar a Barcelona posa en contacte persones grans que viuen soles amb joves.

8. Difusió de les diferents accions municipals per a la **prevenció i l'abordatge de la pobresa energètica**, promoció de la campanya de divulgació sobre la pobresa energètica entenenent que les persones grans són un col·lectiu vulnerable vers aquesta problemàtica.

3.2.5 Accions vinculades al territori: promoció de la participació en les accions comunitàries.

1. Participació en les diferents **Taules Radars** del Districte.

2. Constitució de la **Taula Territorial de la Gent Gran de la Direcció de Serveis a les Persones i al Territori** (Tècnic/a Gent Gran més tècniques de barri).

3. **Traspàs del "Punt de trobada Virolai", del Pla Comunitari de la Salut a l'Espai de la Gent Gran del Coll**, projecte d'intercanvi intergeneracional entre joves i grans. Consisteix en un espai per a compartir experiències entre els dos col·lectius, sensibilitzant a les dues parts de la importància de la cohesió social, la solidaritat i la participació en les qüestions que afecten al nostre entorn.

4. **Xerrada-debat "Els avis i les àvies del segle XXI"** en el marc de la 1ª Jornada d'Educació del Coll que organitza la comissió d'educació de la Taula Comunitària del Coll.

5. **Xerrada "Envelleixo, llavors existeixo"** en el marc de la 1ª Jornada d'Educació del Coll que organitza la comissió d'educació de la Taula Comunitària del Coll

4. Òrgans de participació

Grup Motor de Gent Gran del Districte: està constituït per la consellera de Gent Gran del Districte de Gràcia, representants dels diferents equipaments municipals i tècnics municipals de l'àmbit de les persones grans.

És un grup obert que té una periodicitat bimensual en sessions ordinàries i pot convocar les sessions extraordinàries que valori.

Les seves funcions principals són:

- Planificació de la Setmana de la Gent Gran i Dia Internacional de la Gent Gran
- Seguiment i avaluació de les diferents actuacions sobre la promoció per a l'envelliment actiu a Gràcia.
- Anàlisi de noves propostes i necessitats del Districte en matèria de Gent Gran.
- Devolució al Consell de la Gent Gran de Districte de la planificació de les accions previstes i de l'avaluació de les mateixes.

5. Pressupost vinculat a la Mesura de Govern 2017-2020

Pressupost 2017

<u>EQUIPAMENT / ACCIÓ</u>	<u>CONCEPTE</u>	<u>IMPORT</u>
Gent Gran La Violeta	Increment hores coordinador	15.944,50 €
Casal de Gent Gran Penitents	Adequació instal·lacions	80.473,56 €
Casal de Gent Gran Montmany	Arranjament local	21.092,63 €
Programa Gent Gran	estudiant FP dual	2.889,60 €
Pressupost ordinari	Despeses corrents 2017	14.820,00 €
Departament de Promoció de la Gent Gran	Activitats setembre-desembre	5.500,00 €
Increment hores dinamitzador Espai Gent Gran		
Espai Gent Gran El Coll		10.000,00 €
	TOTAL	150.720,29

Pressupost 2018-2020

El pressupost assignat als anys 2018-20 constarà del pressupost ordinari de cada any, així com de les despeses vinculades a la gestió ordinària dels casals i espais de gent gran del Districte de Gràcia i de les activitats de promoció de la gent gran portades a terme pel Districte.